Comentum magistri bernhardi super xii tabulas agri Salerni

Incipit editio noua magistri Bernar-
di prouincialis super 12 tabulas
agri salerni in medicinis
Primo paradiso (pabulo) talis
medicinalis sapientie ro-
dimentis et phisice spe-
culationis fonte nectareo
refectus pro sale et berno
saternus uictor. salerne ciuitatis
ciues (cis) qui caritate non ficta xpi alum-
ni alumpnus officiosa rethorica peritos
domesticos profero dignis et mitis
contra morbos et morbi iniuria habu-
dantis consilii et succurrentis auxilii
salutifera fluenta propino. Ut
ergo a sinistris talibus fortune al-
umpnos meos ambidextros efficiens
preferet accidentis fortune dextra ro-
tatio plura nobis seriatim pendam
subsidia contra morbos equiualentia et
loco specierum veterum de herbis viridi-
bus atque virentibus ordinatim locuple-
tet artificium. certa subsidia copiose
nunc fedem tamquam diuersis armis
decoratum exprimis uariis atque in
ffinis secundum triumphantem
in singulis cum in tabulis ordo
seruetur diluendo humanum [illegible]
et uerum ne antiquioris uel prioris
nescius sit medicus et omnis penitus
confusionis ignarus.

Omnis practicus est theori-
cus sed non conuertitur. Magister
Salernus est practicus. ergo
magister salernus est theoricus. Theo-
ricum ergo et practicum sigillatum
de sigillare et archana philosophie sa-
tagit reserare in hoc tabularum
eulogio breuiter et succincte. Rogatus
a sociis non recusat ut inuideret.
Cesset igitur quomodo scolarium lacrimabilis
querimonia. cesset pauperum mi-
serabilis inopia. cessent gemitus.
lacrime. et suspiria. Prius non
habebant scolares unde tyriaca eme-
rent. quomodo ipsi faciant de cruditate (stricta)
nihil prius non habebat pauper
aurum unde aurum compararent
modo habent auream sine auro et me-
liorem auro. Prius nesciebant scolares
mederi sine speciebus alexandrinis.
modo medeantur cum speciebus agre-
stibus communibus. minus caris et
magis efficacibus. In hoc quoque tabu-
larum epithomate. tam excellenti.
et medicinarum cathalogo non
tam cogitare exponi in vestigemus
que auctoris causa fuit materia seque in-
tentio. causa intensionis. utilitas.
suppositio operis. modus et ordo trac-
tandi et titulus. Materia sunt
duodecim tabule. Intentio est trac-
tare de emagogis. flagogis et dinamidis.
Causa intentionis fuit multi-
plex dolus apothecariorum et fallax prauitas
eorum. Utilitas est scire
de solis herbis medicinas conficere
et nodosos laqueos perspicue eui-
tare. Supponitur opus istud me-
dicine et per eam phisice et per eam
theorice sicut phylosophie. Modus
autem auctor insistit. est diuisiuus.
quod in operis executione satis patebit.
Ordo tractandi talis est. Primo
tractat de emagogis. secundo de
flagogis et de [illegible]. Titulus
talis. Incipiunt 12 tabule agri sa-
lerni ethimologizatur. summum auxi-
lium lesorum remedium egrorum.
notum uniuerso mundo. Notandum
autem quod sunt duodecim tabule et in ta-
bula prima sunt columpne sex in
quas. Prima columpna est emagogorum
id est purgantium sanguinem. Unde
sciendum est quod mundificantium sanguinem
alia mundificant sanguinem grauiter
leniendo ut ardillus datus splene-
ticis et leucoflanticis. Alia leuiter gra-
uidando ut prunum data laborantibus
terciana duplici. Alia subtile inspissan-
do ut cerasa. Alia spissum subtilian-
do ut borago. Alia remissum in-
tendendo ut sucus ardilli bibitus.
Alia [illegible] intensum remittendo
ut uiola et cassia fistula. de qua

Salerno
liber tripertitus
ardilla
pruna
cerasa
boraga
Sucus ardilli
viola
cassia fistula

prius agendum est

vina de emagogis

Tabula

Ca. i

Cassiafistula	splenditeon	adiatos
Manna	polipodium	tereras
tamarindi	eble dilibis	uiole
pruna	sibalaria	spiuina
Cerasa	mala ag	buca ad ill
borax borago	crassula	frenu
peparius	uindarie	Capiui
Capillus ue	epita	
lusubes sebeste	policiu	

Commentum

Cassiafistula. modis tribus potest exhiberi / potest enim manducari simpliciter / ut quisquilie abicientur / sicut saccarum faciunt. et tunc debet sumi in hora sanguinis / Potest etiam in cibo et cum alio sumi. ut cum vino / uel cum amilo / et ptisana et tunc detur in hora prandii / Pot etiam sirupizari sic. fac sirupum rosatum. ut uol / uel uiolatum / sed qui videris expedire / et cum glarea oui ad clarificandum apposuis / appone et cassiafistulam in medio stagnari bullientis / inde insirectur sirup et quam subrubri tam decoct / iste sirupus. cassiafistulatus / mirofino / sanguinem mundificat / et in qualibet hora potest dari / Nota tamen quod qui voluit purgare humores existens infra vasa. [venas] melius purgabis / si medicinam purgatam humorem illum / reduxeris in sirupum uel electuarium uel potum / Potest etiam et quarto modo / cassiafistula dari scilicet in decoctione humorem in estate / et hiis stomachum [calidum] [illegible]. cum frigida / Sem. et in hyeme / et hiis stomachum frigidum. da cum calida /

Manna valet ad omnia / ad que cassiafistula / et potest dari qualibet hora / sophisticatur / cum fortem cannele mell. facto cum [illegible] [zuro]

Tamarindi [phimori] physicon indi / dactuli acetosi / oxifenicia. ideo / isti non debent dari in passionibus spiritualium / ut pectoris / nec hiis habentibus stomachum frigidum / quia vomitum accelerant / habentibus autem stomachum calidum. bene possunt dari

Panormitani autem / aquam tamarindorum / in usu sirupis ponunt / ut fiat laxatiua / Si non habeas tamarindos / pro eis pone pruna / damascena /

Pruna mundificant sanguinem / eo modo quo predicta / Sed prius debent decorticari / et poni in aqua frigida / et sic offerri / Et nota quod pruna / possunt fieri laxatiua in arbore / si ex laxatiuis / ut quodlibet aliud / arbori infixeris / ponas inter corticem arboris / et truncum et infixeris in masum / in [marzo] qui arbores incipiunt borescere / hoc idem potest fieri de vila in [vite] / si uitem scamonea aut scamonio / dissipata est aqua uitis / Et si uitis habeat tres ramos in uno pone mimum / et exit uua rubea / in alio pone azur / et uua exit aurea / in tertio pone crocum et uua exit crocea /

Ficus etiam potes laxatiuas facere / si pridie antequam eas colligas / cum penna / perforas illas de lacte titimalli / scilicet ex anabulle / et in profundum ficus mittas / saluanti ut [tres] guttas lactis anabulle / Idem potest fieri de oleo

Cerasa. quedam sunt saporis pontici / et arbor earum. dicitur nera / hec cerasa / si non purgant sanguinem / sed [porule] corum / penetrat lumbricos / Sunt et alia cerasa / sed nec illa sanguinem mundificant / Sunt et cerasa tertii coloris rubei / que corimna dicuntur / quorum maturatio differtur / quia exit siccitas quoddammodo nigra est / hec. mundificant sanguinem / quibus modo sumpta / cerasa confita sicut pruna damascena / et in melle etiam posita. possunt seruari tempore /

Hec cerasa possunt poni pro prunis et tamarindis. sicut flores cerasorum uel menthe / uel volubilis / et amygdalarum / persicis /

Borax puluerizata / et in cibo ut potus data. sanguinem mundificat /

Borago. idem facit / comesta cum pane / uel aliis olerbus data / sed

ad mixta diureticis fit cum lenitiuis /
et ceteris similibus / e magis diuretica /
admixta laxatiuis sicut malue et simi-
libus e magis laxatiua /

pepang — Peparius sanguinem mundificat /
et augmentat / argumentum rei huius est tale /
est / quod si alicui mulieris lac defecerit /
detur pepano cotto sicut crudo / et la-
tte habundabit / Jujube [illegible] — jujube sebeste

Jujube Sebeste — Sebesten / siruppatus / papue sang-
uinem mundificat / s:

Capillus veneris / Epatica / Politricum / Adiantos / Cetrac / Viole / Scolopendria / Splendiskidon
Ut rerum sa- tenantur / hec et alia omnia / iuxta aquas nascencia / melius operantur / si in aqua coqua- / et aqua illa bi- batur / sanguinem

sanitur mundificat / sed si hec non
potuit recencia haberi / saltem habeant
puluizata / et illo puluere utere /

Nota scamoneam / nullis diureticis
esse admiscenda / sed si uis acuere diu-
retica / acue cum reubarbaro / ul' aliquo
alio leui catartico /

berberis — Berberis idem facit / in siruppis /
Emblici — Emblici idem faciunt in decocti-
onibus

bellirici — Bellirici idem / Kebuli — Kebuli in siruppis / Cimbalaria / Malua agrestis / Crassula / Vermicularis / Semperuiua
hec compellata / melius valent / ad mundificationem / sanguinis / a et / saniei in febribus / aciuis cum aqua de- / coctionis ipsorum /

vel cum succo eorum fiat siruppus /
ad mundificationem sanguinis / S

Succus ardilli — Succus ardilli bibitus / mundificat
sanguinem / grauem leuigando /
spissum subtiliando / remissum inte-
dendo / ut in ydropicis / splenetici / e-
ticosis / emoroydis /

Siluticat locum / ex percussione / in unga
cum succo ardilli /

Succus ardilli positus sub lingua eius /
qui loquelam amisit / [illegible] reddit
ei loquelam / sicut castoreum

Sey caprini — Sepum caprinum mundificat sanguinem /
si ferrugo candens / in eo extinguatur /
et ita detur in potu / maxime / ut
melito / ut quartanario / vel sic radi-
tem celsi / ut radicem thimi / ut fructus
cuscuthe / in sepum caprinum / et di-
mitte per totam noctem / et mane ipsa /
vel fac radices predictas bullire in aqua /
et datum mirabolanis indis / ad
purgandum melius / hec predicta
sanguinem mundificant / et inde
decoctionibus / et in apozimatibus / et
in siruppis / sed in decoctionibus re-
ducta / dentur in mane / in apo-
zimatibus / et in siruppis quibus [illegible] /

De flagogis Ca. 2

Polipodium / Staphisagria / Agaricus / Lacterella / Turbith / Succus lupuli / Semen urtice / Se. lappe minoris / ~~[illegible]~~ titimalli / Anacardi / Ephitimum / Affodillus / Aristol. lo. et ro. / Serpentaria / Kebuli / Radix celsi
Laureola / Rotondium / Lacuus / Gomma esula / Petitella / Simus pauonis / Thimus / Elacterium / Coloquintida / Titimalbo / Ciclamen / Aloe epaticum / Cuscute / Mercurialis

Cornentum

polipodium — Olimpia dicit quod flagogis mi-
que primum est polipodium / est
quoddam polipodium / quod inuenitur
in rupibus / et illud non est bonum
neque laxatiuum / facit enim multum
mingere / et pedere / et trullare / est
et aliud quod inuenitur in quercubus /
quod bonum est / et flatus purgatiuum / quo
numquam ponatur / sicut in compelt
ul' malys albis / sumptum / uel cum
in aqua decoctionis eius / et eo tibi
quantumque volueris / cortice polipody /
[illegible] lanuginem / que nascitur in gremio /
et quia polipodium uentosum est /
admisce semper cum feniculum / ul'
anisum / sul ~~[illegible]~~ tostum / ciminum

Staphisagria que alio nomine dicitur ca
put porci / hec dispellata / uel alio mo
sumpta / fla[egma] capitis / proprie purgat /
Grana eius sublingua compressis
posita / purgant cerebrum a fl[egm]ate / hec
trita in misso cibos eius / faciunt eum
euomere carnem si non potest eam digerere.
hec mixta cum oleo uel cum amurca
olei et distemperatum in uncta capitis pro
necat pediculos et lendes / Si zona
tuam suam herba huius pungas / et
ea te cingas omnes qui pedes / fugient /
et tactu zone morientur
Algaricus non detur per se / quia sub
amarus est in sapore / sed in pillulis fit
de flagogis /

Turbit	Purgant fla[egma]
lupulus	de capite / et ad
Semen urtice /	guttam valent /
Semen lappe minoris /	ut bricia / dispella
	ta uel alio supra /

Sarcotolla similiter sarcocolli dis
temperant eam cum aqua ros[acea] / et
superponunt oculis pruriginosis
Hermodactili dispellati operantur idem
Anacardi non dentur per se / sunt
enim mortifera / sed si admisceas unum
anacardum cum duabus drachmis pul
veris flagogi sufficit. ad deponendum
fla[egma] capitis / fac suffumigium de ana
cardis /
Epithimum. purgat fla[egma] melius
in pillulis /
Aristologia utraque pulverizetur uel
quolibet alio modo sumatur / Pulvis
utriusque valet ad cancrenas labiorum
Affodilli dispellati valent ad depo
nendum fla[egma] / et ad guttam / Et nota
quod cum affodillis [illegible] ℨℨ mirabol[ani]
condiuntur / sic fiat / affodilli bulliant una
unda / deinde ponantur ad solem /
ut i[n] corrigantur / Postea siccantur
ex una parte secantur cum cultello
et intromittantur ossa keblorum /
Postea ponantur in siruppo facto
de cassia fistula / manna / et tama
rindis / has mirabolorum sophistica
tiones cum potes dimostrare ab alys sui
perforando cum acu /

Stafisagria
Algarici
Sarcolla
Hermodactili / Anacardi
Epithimum
Aristologia
Affodilli

Serpentaria. radicem huius minutim
incide / et in saccum include / et sic sac
culum talem saccum bullire in vino / deinde
translatum saccum / et siccus. bibe de vino
vino modo purgat fla[egma] /
Mirabolani kebuli dentur in decoctionibus
cum dissiniam. integri cum ossibus
torreantur integula / sic enim nichil
constringunt / sed in decoctionem non
dentur in ... pulverizari / adherent
enim pullis sto[macho] / Nota quod mirabola
ni prius laxant / et postea constringunt /
quod soli kebuli condiuntur /
Radix esule. minutim incisa / et in
aqua posita / sub duo ... mane
detur / uel bulliat in aqua diu sicut
... purgat fla[egma] / Ad dulcorandum autem
pone pro succo / modicum mellis / depu
ratis modicum zuccari / Si radix collecta
fuit in martio / cum botrescunt arbores
melius est /

Laureola	
Coconidium	
Semen laureole / quibus modo supra	

fla[egma] eliminant /
Yarus dispellatus / uel quo vis modo /
facit idem /
Brionia mundificata uel dispellata /
facit idem /
Brionia tumori cataplasmata extendi /
facit eundem delitescere / et cum
... extenuatiua /
Esula. mundificata uel dispellata. uel pul
verizata / fla[egma] potenter educit /
Vitiella sumpta sic. facit idem
Mulieres salernitane / ponunt
radices vitielle in melle / et ex tali
melle faciunt unguentum faciem / et sic facies
extoxiata rubescit
Fimus pavonis desiccatus et pulveri
zatus / et flagogis admixtus / uel cibo
uel potibus / impositus / purgat fla[egma] /
Thimum quolibet modo sumptum.
facit idem /
Elaterium fit quoque de radicibus cu
cumeris agrestis / ... / et in hyeme colligitur
quoque de ipsis fructibus in augusto colligitur /
et ... / ita ut siccus soli exponitur /

Serpentaria
Mirabolani kebuli
Radix esule
Yarus
Brionia
Esula
Vitiella
Fimus pavonis
Thimum
Elaterium

de siccatur / postea ex eis fiat pillule /
et iii. pille inde facte / ducunt quinquies
aliquando x. vel xv. / Sed quia elaterium habet
qualitates virulentas / et excoriativas.
ad [illegible] mitigandum est ei plus / dyagredii.
ad reprimendum violentiam eius. et
attende quod illud elaterium / quod fit de
radice / partes inferiores melius purgat /
quod fit de fructibus / partes superiores melius /
Collaquintida — Coloquintida. hec orana / que sunt
durectica / sicut psilium / que sunt fortes
purgationis flauis. cum pillis / ut alii
sumpta /
Titimallus — Titimallus. est titimallus / qui dicitur
anabulla / de cuius lacte conficitur
panis angelorum / qui lapsis prandi
dari / et alius titimallus / qui
est anabulla minor / de eius lacte /
magistri salernitani / faciunt hostias laud /
sic / in lacte titimalli / ponunt dyagredii /
et tam diu dimittunt / donec dyagredium
totum lac conbiberit / et inde
bene turgeat / Postea dyagredium ita
turgens / ponunt in aqua ros / vel salice
simplici / vel sirupo / Deinde dyagredium
teritur / aliquantulum in mortario /
ut semella / et admiscetur farina
quibus / ut tritici / et fit inde hostia laud /
tales hostie / potenter impellunt flauam /
Aloe — Aloe pulverizatum / faciunt dentissed non
detur sicut prandium / quia sunt diure-
ticum / et aperiendo venas / maiore
partem sucositatis traheret ad epar /
unde sitimentes plus maneret quam
assellaret. Male ergo faciunt / qui
inde faciunt pillas / et dant ante
prandium / sed pille de polypodio et aliis
flagogis / potius ante prandium dari /
Aloe succotrinum — Est aloe cicotrinum quod est melius / quoddam
sicotense / a sicotra insula [illegible] dicitur /
Aloe epaticum — Est et aliud epaticum ab epate dictum.
et hec duo / melius valent in pillis /
Aloe caballinum — est et tercium caballinum / quod minus
huic in emplastris /
Sal ammoniacum — Sal ammoniacum est sublatum / facit idem
Cuscute — Cuscute. cum aliis pulverizata / movet plus similiter naturam ad edu-
cendum flauam /

Mercurialis — Mercurialis coquinata impellit flauam
Inter omnia flagoga / ponuntur pe-
diculos. et vermes occidunt / et ad
guttam medentur / et melius valent in
pillis siccioribus secretivis /
De colagogis capitulum 3.

Mirabolani citrini	Stamonea
Mirix vonita	lingue apposita
Succus titimalli (titimalli)	Fiat lac
Aloe sicotense	Centaurea
Sacotinum	Unde ex
Le similiter influenza	elleborus al
Cortex sambuci ebuli	Exugo ex /
Cassia cathapucia	

Olimpia. est de colagogis
Mirabolani citrini / dentur preparati — Mirabolani citrini
sit / Mirabolani detumentur /
tunicam terre / non tamen subtilis / ne
villis stomaci adhereat / Pone pulverem
in cathino / cum modico aque
simplicis / vel aque decoctionis / semi-
num. melonis / cucumeris / et cucurbite / vel
aque decoctionis prunorum. viol.
et similium / et cum parte talis aque.
resolve cassiafistula. mannam / et
tamarindos / sed quod videris expedire
in alio cathino presse / In mane misce
ea / que erant in duobus cathinis.
et cola. et da. /
Notandum quod ossa mirabolanorum. loco
tuthie / valet ad maculam et pannum
oculorum / sed subtiliter debent teri.
ut combura / et post pulverizari /
Item notandum quod [illegible]
[illegible] quod pro violis / primum ponuntur / flores amigdali / — o in decoctione mirabolanorum
vel cerasorum / vel prunorum. damascenorum
serium. menuit. volubilis
Item notandum quod de coctio mirabolanorum.
habentium stomachum frigidum. debet dari calida. /
habentium calidum / frigida. /
Item notandum quod mirabolani / dati in
aqua calida / non habentibus stomachum frigidum
faciunt plus urinare / minus
assellare / cum frigida. contrarium /
Item mirabolani. non debent dari in
doloris spiritualium / Ne autem de-
coctio mirabolanorum. sumpta / restringat
ligamentum lacertos brachiorum / et cerebrum /

. Aloe facit vinos

simitis / et aqua fria · faciem eius
rerora / et frontem eius quam sepe / et fre
quenter / vel panni asso / et tunc de calidis
adde acetum et calefac / et intinge
spongiam marinam / vel lanam succidam /
vel saltem spongiam / et ori sto*m*i appone
vel tolem sallam tenear more ·
vel acetum vel agrestam. Subito in
gallos mitte

reubarbe — Reubarb · purgat colam / cum cala
est magis diureticum · cum fria plus
laxativum proferssimum / Vitatur enim
rab ... tantum eius durat ʒ · i reub /
quintum ʒ ... · mirab · citri /

Suba reubri potest dari cum sticas et for
tibus

Colatura vero tantum / delicatis
et debilibus / et qualibet hora potest dari /
Reubarb quoque pone in sirupis / sed
caue ne ponas in syrupo maiori de coc
cionis sirupi / sed ... officiendi / sed
in ultima vnda decoctionis / poe
pulverem reubar / vel pone pulverem
reubri in sacculo / et sacculum in sirup

Cortex sambuci — purgant colam
Cortex ebuli — superius / si ab hoc
trahantur supius · et inferius · sim
ferius

aloe — Aloe tria sunt genera
cicotrinum — Cicotrinum · principalis · purgans
colam / existentem in superioribus / ut
circa aures et oculos / et hoc est melius

epaticum — Post hoc epaticum · et dicitur epa
ticum · a colore epatis · sed quia
melius purgat colam / existentem
in epate · Vnde datur epaticis

caballinum — Caballinum est vilius · quod illatens
est sundum minus / sed eo potest in
equis / et non nisi in emplastris poni /

Aloe et quibus species amara pro
dulcorari sit / Pone dragagantum in
aqua simpliciter vel ros / vel sirupo / et
dimitte ibi donec bene tegeat / Deinde
illo tali dragagantum / aloen rotundam
et pillarum cum vinculis impone
aloen intus in dragagantum / et sic glutin /
hoc idem potest fieri / cum mastice vel
bdellio /

Notandum quod aloe purgat confortando ·
dragantum debilitando / Nota quod pille
de tali aloe facte / visum clarificant / et
attende quod aloe non det solum / sed cum prandium
quia inducit yrritationem / potest prandium
sumi potest /

Cum facis pillas / ad visum clarifica
dum / semper duplica aloen / Ad tumo
rem de facie removendum · Alii sa
lernitane / distemperant aloen / cum
aqua ros / et in vngunt faciem / vel alium
locum tumidum / et cessat tumor · pro
pter hoc si sit in facie / et ex ventositate
Loco aloe deficientis · potest poni ab
sinthium / herba quedam est que dicitur
aloe / abstrahe inde succum / et de succo
sic exit aloe

Scamonea — Scamonea huius tria sunt genera
Alba /
Et nigra /
Et inter hec · mediocris et lucida ad
modum vitri /

Cum alba melius agitur bude
et cetere medicine flagoge /
Cum nigra melius adiutur diase
ne / et cetere medicine melagoge /
Cum tertia que est inter hec mediocris
et videtur lucida / et lingue apposita
in lactuositatem mutatur / conuertitur
resolutum · aptius agitur et ... clari
de succo ros / et tertia colagoga /
Et attende quod scamonea / conuenibilis
... / nam admixta bude / purgat
flam principaliter /
Cum dyasene / purgat melam
principaliter /
Cum oxi · purgat colam principaliter /

Scamonea aut debet coqui
sic / Pone eam in calamo / et opila
cum cum pasta / et coque sub cine
cale / quia coctam pone ubi vis
Pulvis eius de ... sed ...
tus cum pulvere ... / potest dari
sero / vel cum sirupo ros / vel quolibet
alio / Et hoc est contra calidum / detur in
frigida et cetera / vel post scamonea
hoc est contra frigidum / cum cale /
Tutius tamen est dare semper cum

calã. vel calam post scamonea. Dãq̃
cum frã. semper pectoriato vel sirupo dicto
venenis.
Alius vocata
Succus titimalli
Semen iunii
Tapsia
Cathapucia
Centaurea minor
Viride eris
Elleborus albus
Omnia hec dicuntur in tractatu
vomitorium

De Melagogis Ca. 9

Epithimum	Cuscute
Fructus cisim thimi	Fumus terre
Sene folliculosum	Lap lazuli
Squinantum	Lap armenicus
Centaurea ma.	Lap magnes
Camedreos	Lap linces
Camepiteos	Elleborus nig.
Mirab indi	Condisum
Succus corona ebli	

Comentum

Olimpna quãta de melagogis. Epithimum bonum est. cum in venitur in bono thio quam in yvonnia massatũ. hec autem sumi det in pillis vel decoctionibus. Fructus thimi bullitus cum vino et bibitus valet contra frã. Bullitus cum aqua. valet contra calã. Sumptus etiam in pillis. purgat meliam.

Sene folliculosum	Hec omnia
Squinantum	pulurizata
Camedreos	et pillata vel cũ
Camepitheos	succo vite. sive
Centaurea maior	vel arthemesie vel bets
	mie. purgat meliam

Mirabol indi. dentur in decoction. Succus radicis ebli. purgat meliam per sellam. Succus tirionum ebli purgat meliam per vomitum. Cuscute detur in pillulis et in decoction.

Fumus terre. exsiccatus. vel in succum reductus vel siruppatus et bibitus. simpar melie. Datur etiam leprosis et pruriginosis. vel et impetiginosis et scabiosis. et laborantibus de flate salso. Contra frigida per dari fumus terre loco oximellis. Contra calã. loco sir' acetosi. addito ei succo vel sir' herbe acetose vel succo granatorum acetosarũ.

Lap lazuli	Omnes hi lapides terantur
Lap armenicus	et distemperentur
Lap magnetis	admodum minimũ.
Lap lincis.	et lavetur pulvis

tum aquis et cum ultima aqua detur pulvis qui in fundo resedit. Allexand' dicit quod tum lx aquis det lavari.

Elleborus niger

Condisum est medicullum elli nigri. per se non detur. sed perforetur vel fridatur radix raphani ita quod raphanus non eradicetur a terra et immittatur condisum et dimittatur sic stare in terra ad minus per dies otto. detur abiecto condiso. detur raphanus ille in tres pellis vel in oxi melle. mirabiliter purgat meliam. Per se autem non debet dari elleborus nig. nec condisum. est enim minus violentum.

De ydragogis Ca. 9

Lapidos calas	Sal gema
Scoria ferri.	Laxolexus
Ulexis vel porphilogos	Scordeon
Euforbiũ	Gallanũ
Sal armoniacũ	Serapinum.
Apoziti radicis	Opoponatũ
Celsi vel ebli	Armoniacũ
Sambuci.	Asa fetida

Comentum

Olimpna tertia de ydragogis. ydragogum. dicitur ab ydros quod est aqua et gogos quod est educens quia educunt aquosos humores sive fla. sive sanguinem aquosũ.

ul' quorumque humorum purgat nimia aquositate / quia quibz talis dicitur aquosus humor /

Lepidos salis [margin: Lepidos salis] i. battitura eris sive pon philagos / quidem ebulliat in vino vel aqua et bibatur /

Ferrugo candens vel calibs ignitus valet ad idem / si in vino vel in aqua extinguatur / et vinum vel aqua bibatur / Valet autem splenetitis datum ante prandium / ydropicis post / Valent etiam in omnibus egritudinibus frigidis /

~~Dorphilagos~~

[margin: Eufrobium] Eufarbium detur cum ovo sorbili / vel cum pultibus / vel quocumque modo dare potest / Mulieres salernitane dant ipsum pulverizatum / cum oleo / pueris patientibus / [illegible] masilag[...] i. maculas rubeas /

Sal armoniacum similiter purgat aquosos humores / et detur ut euforbium /

[margin: no] Salis autem genera sunt quinque / Est enim sal armoniacum / quod in balneis invenitur / et in puteolanis invenitur /

Est et sal gemma / Est et sal nitrum / Est et sal coctum / Est et modo quinto sal panormitanum / — Panormi enim / non sunt sal / cum mola / et illud flos / aloxanthos dicitur /

Et notandum / quod omne sal lavatum est sedatum magis et minus /

Sal gemma detur cum ovo sorbili / vel cum pulte / vel quolibet modo

Apozima / Radix ebuli / vel sambuci / Apozima / Radix ebuli / — Apozima fit sic / radix coquatur in aqua diu / et illa bibita purgat humores aquosos /

Humus cucumeris agrestis non condiendus simpliciter / sed cum [illegible] de succo ros[arum] / vel oxi / vel alio tali consili[o] / Vel ad reprimendam maliciam eius apponetur dragagantum vel masticem /

et dasis

Carolconis commesta simpliciter / valet omnibus laborantibus / de qua fiat / Datur etiam epilentis / simpliciter comedenda / Quidem / et ponitur in blanca /

Storaceon expellettur / Galbanum cum ovo / transglutinatur / Mulieres salernitane / dant galbanum humilibus guttatim contra strictura[m] pectoris /

Serapinum / Opopanacum / Armoniacum / Asa fetida — Hec omnia purgant humores aquosos / quocumque modo sumantur /

Notandum quod non tantum flegma dicitur humor aquosus / sed etiam sanguis quis nimis aquosus / Et quibus etiam humor / qui nimia aquositate peccat / Et omnia predicta / humores illos purgantia / ydragoga dicuntur / sicut supra dictum est /

De purgantibus humores innaturales ca. Sex

Columpna sexta de purgantibus humores non naturales

Humorum autem alii infecti / alii infectionis / Flegma naturale quod [~~...~~] [margin: infecti] a qualitatibus solet naturalis / et fit flegma salsum / et sic flegma est humor infectus / et colera infitiens / Quod fit dividitur / inter columpna sexta Satis manifeste declarat auctor / ponens in loco primo

Flegma vitreum /
post acetosum /
post dulce /
post salsum /
Similiter de colera innaturali / primo loco de purgantibus

Colera citrinam / postea vitellinam / postea prassinam / et eruginosam — Similiter de purgantibus melancoliam innaturalem / et coleram adustam /

Purgantia flegma vitreum sunt ydragoga predicta /

Purgantia flegma acetosum sunt purgantia prassina / et hoc totum

patet inlitta

¶ Doni aut colimpria auctor dili/gent exequitur s / io non indige multa / expone / hoc tamen attendendum / quod ta/marindi primo modo purgant / colam prassinam / vel exiginosam / admixtam / alys eam mundificantibus /

¶ De sanguine autem addendum quod / sanguis bene purgatur / quia quod aptio/nem venie / quia per aptionem ve/tose ut mitollo / quia pruares /

¶ Tabula 2 / de diureticis / calidis / Capitulum primum

Apium	Cuscute
Apbsit	Pentaf
Feniculus	Cetranus
Spargus	Capparis
Bruscus	Ciperus
Daucus	Senetio
Seracul	Sal motuse
Ameos	Porry / atory
Carui	Bacce lauri
Amomum	Sanguis hirci
Anetum	Grana solis
Alexandrinum	Lap lincis
Smirnion	Lap agapis
Meu	Spec uste
Terfolium	Lapis / cicade uste
Peucedanum	Carides uste
	Leuis cantes
	Alka tra
	Celidonia

S...

¶ Comentum

Apium / si apoziate datum / bene aperit meatus epatis / et / purgat per urinam / sed / non debet dari epilenticis / vel caput / dolentibus /

¶ Petrosilium / facit idem quibus mo/do sumptum / ¶ Omnia tamen diu/retica fortius operantur in suis ra/dicibus /

Feniculus / Spargus / Bruscus / Daucus — faciunt idem

¶ Seracul aly sunt marini / et illi sunt boni / montanis ~~[...]~~ / t Horaci

qua sunt lenitivi / et humecta/tivi

¶ Aly sunt montani / et illi sunt / magis diuretica /

Ameos

Carui

Amomum

Anetum

Petrosilium

Macedonicum

Smirnium

Meum

Peucedanum

Penthaphilon omnia hec faciunt / idem / in suis radicibus tamen melius

¶ Cetranus ad potum facit / quod pocula / ut si quis eo utatur / reddit urinam / turbulentam / et colatam /

¶ Capparis facit idem / cuius radix / dicitur fillius — a) cohye dicitur philip

¶ Ciperus similiter est diureticus / et re/ddit urinam colatam /

¶ Senetio comestus / vel cathaplatus / super pectine / facit idem

¶ Silex motanus / Storax / Porrus / Bacce lauri / Ruta / Edera / Gummi eius / Fructus eius — ¶ Quibus modo / sumpta / faciunt / idem / Bassi et / edera / pilosissi / lignum edere / ¶ Carposissi / fructus / eius / ¶ Oposissi / gummi edere

Bassi / pilorissi / carposissi / oponsi

¶ Spica nardi / facit idem et uri/nam colorat / et quod facit homines / mingere sanguinem / Spica celti/ca facit idem / sed moderate / quia / spica nardi fortior moderate /

¶ Amigdale amare / Sperule cerasorum et persicorum faciunt / idem.

¶ Saxifraga / hec per urinam purgat / potenter / et dicitur esse genus per/sicum

¶ Grana solis idem

¶ Sanguis hirci / cremalis / bibitus / facit idem

¶ Lap lincis

¶ lapis agapis